

REVOLUȚIA DIN 1848 ÎN ORAȘUL ȘI JUDEȚUL BUZĂU

de OVIDIU BĂDINA

De la începutul existenței sale, guvernul revoluționar din Țara Românească a căutat să aplice programul lansat la Izlaz.

Numirea unui administrator de județ era problema de care depindea realizarea multor obiective revoluționare. La Buzău rămîne administrator S. S. Filipescu¹. B. Bălcescu, care la 18 iunie se afla la Buzău, scria fratelui său Nicolae Bălcescu următoarele: „Înștiințează-ne de acolo, trimiteți instrucții înscrise; nu se află mai nici o instrucție slobozită aici; poporul de aici voesc și doresc a ști și ei ce se lucrează acolo. Trimiteți gazetele prin județe, și chiar din cele nouă; sînt sumă de doritori pentru a se abona“. Și apoi continuă: „De m-ași putea uni la duhuri cu Filipescu, iau asupră-mi și chezăsuiesc pe oricine va voi, că județul Buzău s-ar face în stare de a da exemplu la celelalte 16 județe; nu știu cum să fac, nu cunosc încă de ce sistemă este Filipescu; el lipsește, o să vie azi“. A doua zi continuă: „Lucrurile aici merg bine; de acolo numai trimiteți cele de trebuință instrucții; gazete sînt de mare trebuință.

Cîrmuitorul este băiat bun, are calități bune, se nădăjduiește să facă mult bine județului. D. Secretar asemenea, l-am găsit de o sistemă cu totul de duhul secolului, cu o mare durere de inimă de a vedea poporul liber și contribuiesc mult la lucrare, atît cu nepregetare cît și cu încreagă activitate².

Lucrurile merg bine. Se iau măsuri pentru formarea gărzii naționale (18 iunie). Poporul vrea informații, vrea să știe ce face guvernul, pentru că el este gata a jertfi guvernului tot ce i s-ar cere pe bazele Constituției³.

De altfel, la 18 iunie garda națională — după cele scrise de Iancu Marghiloman — număra în orașul Buzău 130 de cetățeni care „au și intrat în funcție“⁴.

Se părea că lucrurile merg pe drumul bun. Totuși situația era foarte complicată. Pentru a o înțelege cîtuși de puțin, vom analiza

¹ Numit la 14 iunie prin circulara 3043 (vezi *Anul 1848 în Principatele Romîne*, T. I. p. 558).

² *Anul 1848...*, T. I., pp. 654—655, 663—664.

³ *Ibidem*, T. I., p. 649.

⁴ B. Bălcescu scria în 18 iunie: „Azi gvarda abia a început a se înființa. Am mers la magistrat, am făcut un apel popoului și viind le-am făcut o mică precuvîntare. Ei se temeau că Guvernul înființează această gvardie, pentru a se sluji cu dînsa la vreme de război cu nații străine“. *Ibidem*, T. I, p. 654.

numai un exemplu. Președintele Magistratului orașului, Iancu Marghiloman, împreună cu alți trei, (probabil fețe conducătoare ale orașului), „felicitează pe Onorabilul Guvern pentru noua Constituție și fericirea ce se făgăduiește fiecărui Român“.

Numai după patru zile, N. Bălcescu, care fusese însărcinat să întîmpine și să însoțească pe Talaat Efendi din Moldova spre București, — fiind obligat să rămînă în orașul Buzău cîteva zile — face unele observații în scrisoarea către Al. G. Golescu-Arăpîlă⁵, care ne dau o minunată cheie a înțelegerii multor atitudini. Printre altele el scrie: „Aicea în Buzău am găsit pe prezidentul magistratului I. Marghiloman, pe polițaiul C. Drăgulănescu și pe profesorul Grăjdanul⁶ foarte reacționari, stăvilind administrația în lucrarea ei și căutînd să răspîndească fel de fel de intrigi între orășeni, *impiedicînd formarea gvardei*“ (sublinierea noastră. — O.B). Era același Iancu Marghiloman care cu cîteva zile mai înainte scrisese către Ministerul Treburilor din Lăuntru al Țării Romînești: „El [adică poporul] se indelețnicește în alcătuirea gvardei naționale și *subiscălitii*⁷ stăruiesc neconținut, înscriindu-se pînă acum un număr de 130 orășeni, care de astăzi au și intrat în funcție“⁸.

Iancu Marghiloman și cei ce au iscălit amintita felicitare pentru guvern înspăimîntau cetățenii cu felurite zvonuri, printre care și acela că guvernul ar înființa această gardă pentru a se sluji de dînsa în război cu națiuni străine.

Se cereau măsuri urgente pe care Bălcescu știe să le ia. Pe președintele magistratului, despre care încă din București auzise „că e foarte blestemat“, îl înlocuiește cu Ghiță Dăscălescu⁹, om „ce se bucură de cea mai bună opinie... și are mare influență în județ“; lui Filipescu — administratorul județului — îi cere să-l suspende pe polițai, iar lui Eliade îi cere să-l mute pe profesor.

Dar măsurile luate nu scăpaseră această parte a țării de reacțiune. Nu numai ei erau dușmanii și singura piedică de care se lovea revoluția ce se înfăptuia în răsăritul Țării Romînești.

Holera începuse să sperie cetățenii, deși nu se răspîndise¹⁰. Zvonurile că armatele țariste ar intra în Principate se întăriseră încă de la

⁵ Vezi „Studii“ Anul II (1949), nr. 4, pp. 175—180; sau *Texte privind dezvoltarea gîndirii social-politice în Țările Romîne*, vol. I, pp. 216—217.

⁶ Credem că e vorba de profesorul Grădeanu de la școala națională, și nu Grăjdanul. În acest caz N. Bălcescu a fost greșit informat, Grădeanu fiind unul din cei care mai tîrziu au fost surghiuniți (*Anul 1848...*, T. V., p. 170). La 18 septembrie Samurcaș scria Depart. Treburilor din Lăuntru: „... Îndată s-au statornicit subcîrmuitorii de plăși, poliția orașului și cel mai dinainte ampoloiați ai Magistratului, poliția, temnița, școala națională ce a rămas fără profesor (pentru că pomenitul e dosit, unde nu se știe)“ (*Acad. R.P.R.*, mss. Rom. nr. 3883, f. 3).

⁷ I. Marghiloman și e probabil ca printre ceilalți „subiscăliți“ să fie și cei vizați de Nicolae Bălcescu. La 18 sept. 1848, printre cei puși să conducă, după înăbușirea revoluției este și I. Marghiloman (*Academia R.P.R.*, mss. Rom., mss. 3833, f. 4).

⁸ *Anul 1848...* T. I., p. 649.

⁹ Acesta după plecarea lui N. Bălcescu n-a primit funcția în care fusese numit. După revoluție a ocupat însă această funcție în mai multe rînduri.

¹⁰ *Anul 1848...*, T. I., p. 664.

începutul lunii mai. Unii vorbeau chiar și de ziua cînd ar trece Prutul¹¹. La 16 iunie polcovnicul I. Engel, comandantul polcului de la Brăila, arăta că a căpătat informații „că la Reni se află o numeroasă oștire rusească, că la Ismail au sosit cinci vase de război cu o sumă de dube și o corabie de amoniție, că eri [adică la 15 iunie], în Galați a venit un vapor de război cu cițiva pasageri și încărcînd îndată scînduri s-au pornit; și deosebit o altă sumă de oștire se zice că a și trecut în Moldova pe la Bîrlad pentru Iași și București“. Polcovnicul Engel cere instrucțiuni în privința atitudinii ce ar trebui s-o aibă în asemenea împrejurări.

La 28 iunie sînt trimise circulare către administratorii județelor Buzău, R. Sărat și Brăila, în care se arată „că peste puțin (timp) sosesc în Principat un trup de oștiri rusești“ pentru care administratorul trebuie să aibă toată îngrijirea ca, la o asemenea întîmplare, să întîmpine „tot ce va cere trebuința pentru primirea, îndestularea și marșul acelor oștiri într-acel județ“¹².

Toate aceste știri despre venirea armatelor străine provoacă nesiguranță revoluționarilor. Guvernul Provizoriu, cel care dăduse circularele amintite mai sus, fuge¹³. La 29 iunie *noul* Departament al Trebilor din Lăuntru ordonă ca „toate actele și dispozițiile publicate în țeară și cerute a se îndeplini în urmarea întîmplărilor de la 11 iunie curgător și a basurilor primite de săvîrșitorii lor“ să fie desființate. Cîrmuirea județului primește ordin să adune de prin sate tipăriturile și „poruncile“ trimise de Guvernul Provizoriu, „să readucă în a lor ființă toate dispozițiile Guvernului legiuit, urmate înainte de 11 iunie pe temeiul Regulamentului Organic, să se silească a desrădăcina de la locuitori rătăcirea în care i-a pus cele urmate de la 11 iunie pînă acum și să-i cheme la cunoscînța pravilelor țării și la a lor întocmai păzire, liniștind duhurile ca fiecare să se ocupe în pace de îndeletnicirile lor și mai cu osebite de lucrarea cîmpului și de pravilnicele trebuințe ale proprietarilor și arendași spre a nu se pricinui recoltei vreo vătămăre“¹⁴.

Spiritul dreptății și libertății sociale cuprinsese însă masele populare care nu mai ascultau acum de astfel de ordine reacționare. Masele aveau o atitudine revoluționară și, mai ales din acest punct de vedere, acțiunile lor se deosebeau de acelea ale Guvernului provizoriu. Masele voiau libertate și dreptate socială, voiau pămîntul pe care-l udaseră cu sînge moșii și strămoșii lor. Majoritatea membrilor Guvernului Provizoriu, moderați, voiau pace și bună orînduială voiau îndeplinirea „dato-

¹¹ *Anul 1848...*, T. I., p. 414; vezi și „Gazeta de Transilvania“, nr. 44, 1848, 31. V.

¹² *Ibidem*, T. II, p. 152.

¹³ În aceeași zi, 28 iunie, Guvernul trimite fiecărui administrator de județ o „petiție din partea popoului român către Măria Sa Împăratul Rusiei (...) ca s-o iscălească cei ce vor voi“. Vezi *Anul 1848...*, T. I., pp. 152 și 172.

¹⁴ *Anul 1848...*, T. II, p. 172.

riilor“ ca și pînă la 11 iunie 1848¹⁵. I. Costinescu — comisar de Buzău — arată destul de clar starea sătenilor din districtul său. „Am vizitat pînă astăzi 34 de sate dintr-acest district — zice el la 2 august 1848 — am cercat duhurile și inimile poporului sătean și l-am găsit împins la cea mai din urmă speranță, încît dacă Dumnezeu prin aleșii săi nu grăbia schimbarea lucrurilor pe un drum atît de pacinic, astăzi, după încredințările ce mi-au făcut preoții și unii din cei mai mintoși săteni, țeara ar fi fost în cea mai mare sîngerare“¹⁶.

Fuga guvernului mihnise, dar nu descurajase. Vestea revenirii lui umpluse de bucurie și nădejdi inimile țăranilor. Iată ce ne spune despre atmosfera din răsăritul Țării Romînești, Scarlat Turnavitu, care a trecut prin Buzău și Focșani la 3 iulie:

„Curiozitatea cetățenilor din zisele orașe de a afla evenimentele de la plecarea Guvernului pînă la a doua restaurare și entuziasmul de bucurie pentru restatornicirea Constituției merită o întinsă descripție“¹⁷.

Locuitorii orașelor prin care a trecut Turnavitu, și mai ales țăranii din partea acestor locuri, se preocupau de toate problemele ce aveau chiar și numai tangență cu problemele puse în Proclamația dată la începutul revoluției. Ei încercau să vadă în guvern organul ce-i ajută să iasă din robia socială. Fuga guvernului i-a surprins. Reîntoarcerea lui le-a dat încredere, i-a entuziasmat.

Cetățenii plaiului Pîrscov din județul Buzău își manifestă entuziasmul și credința în guvern, felicitîndu-l și asigurîndu-l de tot sprijinul.

Cetățenii din plaiul Pîrscovului, județul Buzău — se scrie în decretul 283 al Guvernului Provizoriu — prin organul Sub-administratorului aceluia plai, arată Guvernului credința ce au păstrat la 29 iunie și devotamentul lor în viitor libertăților pe cari au jurat. Guvernul ca organ al puterii declară: Că cetățenii plaiului Pîrscovului împreună cu Sub-administratorul care a știut să susție așa de bine curajoasele lor simțimente, sînt adevărați și glorioși fii ai Romîniei, și fapta dumnealor este vrednică să slujească de exemplu țării întregi“¹⁸.

Postul de administrator al județului Buzău rămăsese vacant. În ultimele zile ale lunii iunie guvernul propune lui Gr. Vlădoianu acest post. Cu toate că la 30 iunie Gr. Vlădoianu anunță în scris¹⁹ că nu poate

¹⁵ Este semnificativă în acest sens adresa nr. 592 a cirmuitorului Episcopiei Buzău către protopopul de Focșani, adresă ce merge pe linia lui Eliade și N. Gulescu. În ea se spune: „Umblați cu duhul păcii și al blîndeței, a face pe proprietari să se încredințeze că proprietatea le va fi respectată cu toată sfințenia, a înceta de a se face organe voitorilor de rău ai țării, și a întinde cu toții mîna la înfrățirea lui Is. Chr. Propovăduiți sătenilor pace și bună orînduială și îndeplinirea datoriilor lor ca și pînă acum, pînă la încheierea obșteștii Adunări“. (*Ibidem*, T. II, p. 506.).

¹⁶ *Anul 1848...*, T. III, p. 166.

¹⁷ *Ibidem*, T. II, p. 266.

¹⁸ *Ibidem*, T. II, p. 513.

¹⁹ *Ibidem*, T. II, p. 185.

primi această funcție, și N. Golescu pusese rezoluția la 1 iulie pentru a fi rînduit aici Scarlat Voinescu- de la Olt, tot la 1 iulie, prin decretul nr. 142, Gr. Vlădoianu este numit administrator²⁰. La 6 iulie însă „tot popoul orașului Slatina, purtînd stindardele tricolore ale nației”²¹, cer readucerea lui Voinescu²², administratorul, care deja fusese transferat de la Slatina la Buzău. El își luase funcția în primire și va rămîne aici pînă la înăbușirea revoluției.

Din nou începe să domnească calmul. Situația pare mai stabilă. Guvernul dă o serie de instrucțiuni care au ca scop mărirea numărului pandurilor voluntari și a dorobanților²³, pe de o parte, iar pe de alta, face apel către profesori să explice cetățenilor Constituția²⁴.

Tot în primele zile ale lunii iulie sînt numiți la Buzău comisarii de propagandă V. Caloianu, Nichifor Iliescu Ierodion, I. Costinescu și D. Chirculescu²⁵.

În măsura în care au înțeles ce urmărește revoluția romînească și prin ce mijloace trebuie atinse scopurile acesteia, comisarii au acționat bine sau mai puțin bine. Pline de semnificație sînt rapoartele lui Vasile Caloianu. Conflictul dintre V. Caloianu și Iancu Ghica, gine-rele boierului Alexandru Ghica din Cîndești, reacționar sadea — care adresează insulte în egală măsură atît comisarului extraordinar, cît și guvernului — este semnificativ. Boierimea reacționa violent și fățiș. Profitînd de diferite condiții de împrejurări prielnice, dezinforma po-popul și-l agita la acțiuni contrarevoluționare. Sătenii din Cîndești „n-aveau nici o idee despre cele ce se lucrează în al lor interes”²⁵. Și această stare îl ajuta pe Iancu Ghica să răspîndească printre săteni tot felul de svonuri. Înființarea gărzii naționale devenise o sperietoare cu care reacțiunea băgase spaimă în oamenii de la sate. Peste tot se vorbea că va fi „zaveră”. Comisarul V. Caloianu știe să-și facă dato-ria. El începe să propage ideile Constituției, oriunde găsește săteni adunați, dar anunță și Administrației Buzăului atitudinea lui Iancu Ghica, cerînd să se ia „cuvenitele măsuri, și a ordona riguros subadmi-

²⁰ *Anul 1848...*, T. II, p. 224.

²¹ *Ibidem*, T. II, pp. 319–320; confirmarea numirii la 9 iulie 1848 prin decretul nr. 207; vezi *ibidem*, T. II, p. 358.

²² Scarlat Voinescu era în 1847 membru al „Societății pentru înaintarea literaturii”, alături de N. Golescu, C. A. Rosetti, C. N. Filipescu, Nicolae Bălcescu, I. D. Negulici, Enăchiță Văcărescu și alții. Societatea funcționa din 1845. (Vezi *Anul 1848...*, T. I, pp. 49–59).

²³ *Anul 1848...*, T. II., p. 347 (Circulara nr. 3865–3881 din 8 iulie către toți administratorii de județ).

²⁴ *Ibidem*, pp. 360–361.

²⁵ *Ibidem*, T. III, p. 114. Deși documentul este nedatat, credem că este emis în primele zile ale lunii iulie, deoarece Costinescu, numit cu această ocazie, vizitase pînă la 2 august 34 sate, unde avusese desigur discuții ce i-au cerut un anumit timp. Raportul lui V. Caloianu, numit comisar cu propaganda o dată cu Costinescu și ceilalți, este semnalat de Scarlat Voinescu prin raportul nr. 4441 din 10 iulie, de unde concluzia: V. Caloianu scrisese și fusese numit înainte de a raporta.

²⁶ *Ibidem*, T. III., p. 97.

nistratorului acelei plăși spre a fi mai activ și pătrunzător în îndatoririle sale²⁷.

La 10 iulie Scarlat Voinescu aduce la cunoștință Ministrului din Lăuntru măsura luată în acest caz (invitarea lui I. Ghica să părăsească satul în cel mai scurt timp), cerînd și ordin în privința măsurilor ce ar trebui luate dacă sus-amintitul nu ar executa ordinul, sau n-ar înceta de „a insufla turburare între locuitori“. N. Golescu răspunde chiar pe raportul (nr. 4441) trimis de Scarlat Voinescu, prin rezoluția: „Dl. administrator să facă îndată D-lui Ghica cuvenitele băgări de seamă, invitîndu-l din partea Guvernului ca să se mărginească din asemenea purtări și expresii, *pentru că dimpotrivă se va vedea silit Guvernul a lua măsuri ce negreșit vor aduce D-sale nemulțumiri*“²⁸ (sublinierea noastră).

Se vede limpede poziția lui Nicolae Golescu. În această problemă, ca și în altele, el era depășit chiar și de administratorul districtului Buzău, Scarlat Voinescu.

Se începuseră pregătirile în privința alegerilor pentru Comisia Proprietății, conform decretului din 9/21 iulie. Ziua de 9 august fixată prin art. 14 al decretului nu era corespunzătoare atît pentru locuitorii orașului, unde erau tulburări și unde funcționarii aveau și alte însărcinări, cît și pentru locuitorii satelor, unde de asemenea erau tulburări, și unde nici nu pătrunsese „adevăratul înțeles ale Decretului“; aceștia mai erau împovărați și cu munca cîmpului. Alegerile nu erau pregătite. Din această cauză Scarlat Voinescu cere la 20 iulie Ministrului Treburilor din Lăuntru amînarea alegerilor de la 9 august la 25 august, cît și ordin pentru ceea ce va trebui să facă în această privință²⁹.

Dar, cu 2 zile înainte acestui raport (18 iulie), N. Golescu, conform unei adrese anterioare a lui Scarlat Voinescu, ceruse lui Tell — ministrul de Război — pentru „paza bunei orînduiei în zilele de alegeri a deputaților pentru alcătuirea proiectului proprietății și stăvilirea necuviințelor ce ar putea mijloci după uneltirile precugetate de reacționari... O comandă de 50 de soldați“ care să fie pusă la dispoziția rezidenței aceluia județ³⁰. Tell aprobă trimiterea unui ofițer cu 30 de soldați — aceștia aduși din Brăila — cu condiția ca „să nu facă foc în popul“³¹.

Alegerile n-au avut loc nici la 9 august, dată fixată de guvern, nici la 25 august, dată cerută de administratorul județului Buzău. Alegerile primare au fost programate la 19 august, iar alegerile definitive pentru deputații Constituantei la 29 august³². Nu se poate preciza dacă s-au ținut și, cu atît mai mult, cînd s-au ținut. Cert este că la deschi-

²⁷ Anul 1848..., T. III, p. 97.

²⁸ Ibidem, T. II., p. 381.

²⁹ Ibidem, T. II, p. 640.

³⁰ Ibidem, T. VI., p. 15.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem, T. II, p. 749.

derea Comisiei Proprietății, care a avut loc înainte de data alegerilor — 9 august 1848³³, au luat parte și delegați din Buzău. Din partea țărănilor era delegat Iordache Buga, iar din partea proprietarilor, Sibiceanu³⁴.

Într-un fel oarecum „organizat“, lupta dintre proprietari și țărani se duce acum între delegații celor două tabere în cadrul Comisiei Proprietății.

În orașul și județul Buzău acum se dădea bătălia pentru aplicarea principiilor Constituției. Acțiuni pentru emanciparea robilor se întreprind pretutindeni. „Comisiunea pentru liberarea robilor“ la 4 august dă o adresă prin care laudă pe cei care au emancipat robii fără a pretinde despăgubiri de la patrie. Printre aceștia e și Scarlat Voinescu, care a emancipat 32 de robi³⁵. Dar acțiunile de emancipare a robilor trebuie înțelese nu numai ca acțiuni pornite de sus, din partea unor boieri liberali care „înțelegeau“ starea robilor lor. Ele trebuie înțelese și ca răspuns la mișcările maselor de robi, care deveneau foarte periculoase pentru proprietari. Dovadă poate fi plecarea în masă a țiganilor de pe moșia Padina sau Macoveiu, a lui George Bibescu, la 25 iunie 1848. Un număr de 150 familii de țigani s-au ridicat cu tot ce aveau și au plecat către județul Ilfov, fără ca sătenii din acel sat să se împotrivescă. Cei care s-au împotrivit au fost *proprietarii satului Macovei*, care rămîneau „în pagubă foarte însemnătoare pentru arăturile ce le-au făcut și hrana cu care i-au îndestulat în trecut; iar osebit pricinuieste și nerînduală la cele proprietărești“ — scrie I. I. Filipescu, administratorul județului Buzău în această vreme, către Ministrul din Interior³⁶.

³³ *Anul 1848...*, T. III, p. 293.

³⁴ Că Iordache Buga și Sibiceanu erau din același județ, reiese din cuvîntul lui Buga, care la 16 august, în ședința a 6-a a Comisiei Proprietății zice: „Eu mă mir de d. Sibiceanu, fiindcă era de față cînd s-au citit 21 articole din Constituție, fiind îmbrăcat în odăjdii părintele Economu și părintele Protopop și un preot, și pomenitul Sibiceanu a jurat pe toată Constituția, și tot deodată legîndu-se de bunăvoie că nu va eși din duhul Constituției, și acum îl văd sculîndu-se de la masa Adunării, și lepădîndu-se de jurămint“ (*Ibidem*, T. III, pp. 467—468).

³⁵ „Pruncul Român“, nr. 24, 1848, 7, VII; *Anul 1848...*, T. III., p. 226.

³⁶ Dovadă grăitoare în acest sens este adresa nr. 3715 din 26 iunie 1848, pe care o reproducem: „Dreptate frăție. D. Ministrului Interior! Dintre țiganii statorniciți într-acest județ ai Casei Domnului George Bibescu, pã moshia Padina sau Macoveiul, eri la 25 ale următoarei 150 familii s-au ridicatărã cu toate ale lor, înlesnindu-sã cu carã c/h/iar de la satul Macoveiu shi au pornit cãtre județul Ilfovului fãrã nici o împotrivire din parte/a/ lãcuiitorilor satului pomenit temîndu-sã a nu sã ntîmplã vre un omor fiind toți acești țigani pregãtiți cu coase. Subt însemnatul potrivit cu inshtiințarea primitã de la administratorul local subt No. 316 pã de o parte a luat mãsuri prin acelash administrator pornîndu-l în urmã-le ca sã-i intoarcã iar pã de alta prin shtafetã supune la cunoshtințã Dumneavoastrã spre grabnicã punere la cale de a-i intoarce la urmã-le cãci a lor fugã lasã pe locuitori/i/ satului Macoveiu în pagubã foarte însemnãtoare pentru arăturile ce le-au fãcut shi hrana cu care i-au îndestulat în trecut; iar osẽbit pricinueshte shi nerîndualã la cele proprietãreshti precum shi zvõn de a sã mai face shi alte asemenea ridicãri de familii din județ. Salutare frãție, Administratorul jud. Buzãu I. I. Filipescu. Secretar indescifrabil. *Anul 1848...* iunie 26 nr. 3715, Secs. 1-a“ (Academia R.P.R., mss. rom., mss., 4860, f. 268.).

Șovăiala și acțiunile contradictorii ce se exercitau de sus pînă jos creaseră o stare de spirit foarte încordată. Țăranii trăiau într-o încordare maximă. Ei jurau pe Constituție pentru că în ea vedeau consemnate unele din năzuințele lor. Ei luptau pentru înfăptuirea celor înscrise în Constituție, pentru că înțelegeau aceasta ca o încercare de repunere în drepturi. Cînd sînt nedreptățiți, reclamă. Ei reclamă administrației nu numai pe boieri, ci și pe funcționarii care, în loc să-i ajute, caută să îngreuneze rezolvarea favorabilă a doleanțelor lor. Țăranii nu numai că nu sînt de acord cu lozinci ca cea prin care se cerea iertarea tuturor celor „trecute pentru libertate, cum Christul a ertat pentru înviere”³⁷, ci critică atît comisarii revoluționari, cît și guvernul pentru linia adoptată în înfăptuirea revoluției.

Vasile Caloianu. în raportul său din 5 august către administratorul de Buzău, arată că atunci cînd i s-au înaintat reclamații asupra diferitelor nedreptăți, a făcut tot ce a fost posibil pentru a nu primi asemenea reclamații, însă n-a fost ascultat. Poporul acuză — după cum arată V. Caloianu — „căci azi propagăm dreptatea și apoi azi ne facem surzi la vocea ei”³⁸. Țăranii voiau recucerirea drepturilor furate, de asemenea aplicarea lor întocmai. Pe drumul pe care începuse să meargă Guvernul Provizoriu ei nu puteau ajunge la înfăptuirea năzuințelor lor. Fără să se aștepte instrucțiunile acestuia, ei trec la acțiuni. Așa se explică de ce țăranii de pe moșiile Anicăi Filipeasca trec să-și facă singuri dreptate. Nu mai vor să-i muncească cimpul, pășunează vitele pe moșii, pescuiesc eleșteul, își impart lemnele din pădurea moșiei pe care ei o taie, culeg fructele din ogradă, și nu mai vor să-i plătească claca³⁹.

³⁷ Anul 1848... T. III., p. 242.

³⁸ *Ibidem*, T. III., p. 242. Vasile Caloianu scrie în raport: „Mulți au reclamat pentru diferite înjustiții sau reciproce sau asupra ampoloaițiilor. Cele ce s-au putut s-au efectuat prin Subt-administrațiune, pentru celelalte vi se alătură aici petițiunile lor... Din parte-mi am stăruit, cît am putut, de a recipe asemenea reclamațiuni, însă am fost neascultat, zicînd că azi propagăm dreptatea, și apoi azi ne facem surzi la vocea ei. Am zis către toți, ca să ertăm toate cele trecute pentru libertate, cum Christul a ertat pentru înviere, însă după toate astea, aceste petițiuni tot mi le-au dat, și în numele dreptății cer rezoluțiunea cuvenită proclamațiunii populului Român.”

³⁹ *Ibidem*, T. V., pp. 224—225; în legătură cu acțiunile clăcașilor de pe moșia Anicăi Filipeasca, Cîrmuirea județului Buzău scrie Departamentului din lăuntru la 11 octombrie 1848, printre altele: „... Numiții locuitorii îndrîjiți fiind, au năvălit în eleșteu/! D-ei proprietarei și au început a vîna fără milostivire, după care mai în urmă bîgînd și cînepagă într-însul ca să se topiască, au omorît și peștele ce mai rămăsese, și prețuindu-se această pagubă, s-au chibzuit față cu pîrîții și cu îngrijitorul moșiei, că poate să fie cea mai apropiată de adevăr pînă la lei una mie două sute...; Deosebit de aceasta, aducîndu-se nisce orz și meu în aria D-ei proprietarei, ei nu numai că nu s-au supus a merge după legiulri în datoriile clăcii să-l treere și să-l vînture, dar au slobozit și vitele de i-au făcut stricăciune ca la zece kile ce s-au prețuit după prețul obicinuit în partea locului, toate drept lei trei sute, afară de șapte sute banițe porumb ce singuri ei au ispășit din porumbu D-ei mîncat tot de dobitoacele lor”.

(Acad. R.P.R. mss. Rom., mss. 3886, f. 117).

Dacă la 25 iunie 150 de familii de țigani părăsiseră prin forță moșia Macoveiu a lui George Bibescu, în iulie 1848 clăcașii de pe aceeași moșie au lăsat „bucatele nesecerate pe cîmp”⁴⁰.

Acțiunile maselor ce luptaseră pentru libertate sînt din ce în ce mai radicale. La 5 septembrie, la Subadministrația plășii Cîmpului din județul Buzău se prezintă o delegație a sătenilor din comuna Padina, cu o petiție în care își înfățișează doleanțele lor. Țăranii arată că vătășelul, venind în comuna Padina ca să strîngă armele, justifică această acțiune cu ordinul primit de la subadministrator. Auzind aceasta, spun semnatarii petiției, „ne cuprinse mare mirare dar nu am pus nici un temei la aceasta, căci de vreme ce noi am semnat sfînta Constituție, credem că nu mai poate nimeni, de acum înainte, de a mai cuteza să ne mai ia armele din miinile noastre. *Încă noi mai cerem cît de multe să ni se mai dea și zicem că, în numele patriei noastre, vom fi vrednici de a ne apăra de orice rău*”⁴¹. (sublinierea noastră).

La 7 septembrie⁴² se răspunde la raport: „trebuie să trimiteteți armele ce trebuie să aibă toți locuitorii satelor și vătășelului i s-a zis să vă arate să trimiteteți și lista de cîte arme sînt în sat, la cine anume, ca să cunoască stăpînirea și ca pe la slugi să nu se dea arme, ci numai stăpînii să le ție și dînșii care vor fi oameni (sublinierea noastră) în care satul să nu aibă neîncredere că au purtări bune, să se ia de la dînșii și să se trimită aici”⁴³.

Este edificator faptul că țăranii, în numele Constituției și al drepturilor proclamate, pentru apărarea lor cer arme. Conducerea locală — ca de altfel și cea centrală — șovăielnică, începînd să se teamă de avîntul revoluționar al maselor, cere să nu se dea arme slugilor, ci numai stăpînitorilor. Cele două linii de acțiune ies în evidență cum nu se poate mai clar. Aceste linii de acțiune diferit au adus prejudicii revoluției.

⁴⁰ Iată un document semnificativ:

„Cînstitului Departament din Lăuntru

Cîrmuirea județului Buzău.

„D. Petrache Filitis, arendașu moșiei Macoveiu dintr-acest județ, prin jalbă către Cîrmuire au făcut arătare, că de la 23 ale trecutului Iulie anul următor, ar fi protestat către fosta administrație, împotriva locuitorilor clăcași după cea moșie, că i-ar fi lăsat bucatele nesecerate pe cîmp, în stare de a se întrebuița numai pentru fin și paie, cerîndu-și asigurarea întru aceasta, cu măsurătorii locurilor cele rămase nesecerate, și întrebuițate în loc de fin. Pentru care foasta administrație cu înțelegerea Cînstitului Departament din Lăuntru, au poruncit a se face cea asigurare, prin îndatorirea de despăgubire cît mai în grabă. Dar după vremile de atunci, neputînd face subcîrmuirea nici o punere la cale, au rămas și pînă acum în această simțitoare pagubă, cerere făcînd a-și afla îndestularia. Nisce asemenea dar pretenții ivindu-se mai adesea la Cîrmuire, ia să socotesce datoare a supune cunoscinții Cînstitului Departament, rugîndu-să plecat a i se da cuvenita dezlegare, de urmaria ce trebuie să facă la acest fel de împregiurări.

Cîrmuitor... *Samurcaș*

Secretar T. *Dimitriade(?)*

(Rezoluție:) Să stea pînă să va face obștească hotărîre pentru împrejurări de asemenea fire. nov. 5 *Anul 1848*..., luna octombrie 26. nr. 7377. Sec. I.”

(Bibl. Acad. R.P.R., mss. rom., mss. 3886, fila 94).

⁴¹ *Anul 1848*..., T. IV., p. 211.

⁴² Vezi rezoluția la petiția amintită.

⁴³ Rezoluția e pusă de subadministratorul plășii Cîmpului.

Peste câteva zile revoluția din Țara Românească avea să fie înăbușită în sine. La 13 septembrie 1848 armata otomană, în frunte cu Fuad Pașa, trecînd peste trupurile bravilor pompieri din Dealul Spirii, a intrat în București arestînd pe revoluționarii care n-apucaseră sau nu voiseră să se retragă. După ce au înăbușit rezistența din Capitală turcii au continuat înaintarea prin județe urmărind pe revoluționari și restabilind pretutindeni vechea ordine reacționară. Îndată după înăbușirea de către turci a revoluției din București și județele învecinate, au intrat în Țara Românească — venind din Moldova — și trupele țariste.

La Buzău, generalul țarist Lüders cu concursul forțelor reacționare locale⁴⁴ a trecut la arestarea revoluționarilor din oraș și împrejurimi. Numai în primele zile au fost arestate peste 50 de persoane⁴⁵. Printre arestați se aflau Pitarul Caloian Cătănescu, fost prezident de magistrat al orașului, Vasile Grădeanu, învățător la școala națională în oraș. Petre Sucișu Mureșanu, învățător la seminarul Episcopiei, sudit austriac, Vasile Șepcaru, diaconul Ipatie⁴⁶.

Scarlat Voinescu, deși avusese posibilitatea să fugă peste graniță⁴⁷, a preferat să rămînă în țară, ascunzîndu-se în comuna Valea Teancului; aici el a fost arestat fiind trădat de vărul său, colonelul Voinescu.

Arestările continuau. Țărani, negustori, învățători, preoți, participanți activi sau bănuți că ar fi participat la revoluție au umplut beciurile poliției.

O cercetare atentă a evenimentelor de la 1848 în partea de est a Țării Românești ne-a dat posibilitatea să găsim mărturii ce vorbesc despre luptele unor polonezi, avînd sediul la mănăstirea Vintilă Vodă din județul Buzău, dar care erau răspîndiți atît în județul Buzăului, cît și în R. Sărat. Se pune în mod firesc întrebarea: cum ajunseseră aici și ce urmăreau. Înăbușirea mișcării revoluționare din Polonia a constituit cauza principală pentru care polonezii au emigrat. Monarhiștii constituționali sau democrații republicani acționau pentru Polonia dinafara granițelor ei.

La sfîrșitul lunii martie, și mai ales în aprilie, documentele semnalează participarea unor polonezi la mișcări organizate de boierii liberali moldoveni⁴⁸. Mulți polonezi au reușit să se strecoare în Moldova chiar în primăvara și în vara anului 1848 sub pretextul de a cumpăra sare și tutun⁴⁹.

⁴⁴ Primele arestări au fost efectuate după lista ce o dăduse Filotei, locotenent episcopal al Buzăului (vezi I. D. Petrescu, *Buchetul*, p. 55).

⁴⁵ C. Goleșcu-Vartic, *1848. Zile revoluționare*, 1898, p. 416.

⁴⁶ *Anul 1848...*, T. V., pp. 170—171. Diaconul Ipatie este I. D. Petrescu, autorul lucrării *Buchetul, urmat de diverse cugetări alese*, Tîrgoviște, 1889.

⁴⁷ I. D. Petrescu, *op. cit.*, p. 54.

⁴⁸ *Anul revoluționar 1848 în Moldova*, I, pp. 252—253, 225, 258.

⁴⁹ *Ibidem*, pp. 24—27, 94—101, 108, 128—142, 146—149, 163—164, 165—166; vezi și pp. 79—80.

Polonezii din Moldova — numai la Iași se aflau circa 500 — erau în cea mai mare parte sub influența democraților⁵⁰.

Guvernul Provizoriu al Țării Românești ia legătură cu gruparea democratică poloneză de la Iași. Inițiatorul acestei acțiuni este probabil C. A. Rosetti, despre care Zablocki scria: „Rosetti era partizan al democraților noștri și a primit rece pe Bodmer”⁵¹.

Monarhistul Zablocki observase cu regret că toți acei care luaseră parte la mișcarea de la 1848 din Țara Românească se declaraseră partizani ai republicanismului și că, deși îi acordau toate atențiunile și prietenia, „urmau mai mult indicațiile democraților noștri decât ale mele” scria el. Și Zablocki în înfumurarea lui de aristocrat credea că aceste relații, ce se înfiripau între republicanii polonezi și cei români, s-ar datora în parte și faptului că democrații poloni îi duceau mereu în eroare pe revoluționarii români, „...cum că în Polonia răscoala este iminentă și va izbucni în scurt timp”⁵². Întărirea legăturilor democraților polonezi cu revoluția din Țara Românească devine evidentă. Un număr de 113 polonezi⁵³ pleacă să ajute revoluția românească. Conducătorul lor era Carol, cetățean de origine maghiară, care își schimbase numele din Eysag în Gheorghe Skarlati și își zicea Charles de Palle⁵⁴. El fusese recrutat la Galați, de unde a plecat la 10 iunie⁵⁵ în fruntea unui grup de polonezi spre Iași⁵⁵, și de aici, mai tirziu, spre moșia Buda Mică din Dorohoi a lui Ioan Loga. Ioan Loga — care era una și aceeași persoană cu Jean Logea — Radziszewcki — era înrolatorul general al polonezilor. Ioan Loga colabora cu cneazul Dimitrie Cantacuzin la înrolarea, pregătirea, apărarea și înzestrarea înrolanților. Unitatea polonezilor democrați a plecat în august din aceste locuri sub conducerea lui Gheorghe Skarlati-Carol, spre Țara Românească, pe un drum foarte anevoios, dar ferit de pericolul unei întâlniri cu cazacii ce se aflau în Moldova în special pe apa Bîrladului și care făceau dese patrule⁵⁷.

⁵⁰ Vezi raportul lui Butkiewicz, în P. P. Panaitescu, *Emigrația poloneză și revoluția română de la 1848*, București, 1929, pp. 37—39.

⁵¹ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 103.

⁵² *Ibidem*, p. 102.

⁵³ Mss, rom., nr. 3863, f. 184 de la Bibl. Acad. R.P.R., arată numărul de 113 polonezi. I. D. Petrescu, în *op. cit.*, scrie de 78 polonezi, iar B. Iorgulescu în *Archiva...*, Iași, 1892, vol. III, nr. 2—3, p. 132 scrie, bazat pe informațiile culese la fața locului, că numărul polonezilor variază între 70 și 100.

⁵⁴ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, pp. 43—44 și 37.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 42.

⁵⁶ B. Iorgulescu, *op. cit.*, scrie că ei plecaseră din Polonia; dar nu aduce nici o dovadă.

⁵⁷ Documentul 6906 emis de Cîrmuirea județului Buzău la 12 octombrie 1848, care folosește date din adresa Starostiei Putnei cu nr. 7860 și din porunca Departamentului din Lăuntru al Moldovei, precizează că au trecut la 4 septembrie 113 poloni călări și pe jos, care au mers prin fundul Leșunțului (probabil Valea Birului Leșilor) din Ținutul Bacău, au străbătut de acolo pe la Sticlărie prin pădure pe la poalele muntelui Zboina Verde din Ținutul Putnei, și de acolo prin Fundul Vrancii prin munți în Valahia. (Bibl. Acad. R.P.R., mss. rom. nr. 3862 f. 184).

Drumul pe care au mers se poate stabili cu oarecare aproximație. Ei au mers pe valea riului Cașin, pe la poalele muntelui Zboina Verde, prin comuna Mănăstirea Cașin, au trecut peste riurile Putna, Zăbala, peste Vrancea ajungînd la mănăstirea Poiana Mărului de unde s-au îndreptat spre mănăstirea Vintilă Vodă. Grupul acesta de polonezi intenționa să meargă la București pentru a se alătura revoluționarilor romîni; pe drum însă, fiind informați că revoluția a fost înăbușită, s-au oprit la Vintilă Vodă și la Lopătari.

Samurcaș, noul cirmuitor al județului Buzău — trimis de căimăcâmie după înăbușirea revoluției — aflînd de existența acestor polonezi, raportează, la 22 septembrie, Departamentului Treburilor din Lăuntru că un grup „de polonezi și alți străini vagabonzi, întru înțelegere și cu revoluționarii din Prințipat, s-au ivit în partea locului preumblîndu-se prin munți și avîndu-și statornicia mai cu seamă la mănăstirea Vintilă Vodă, și care în sfîrșit s-au fost statornicit în tîrgul Rîmnicului, avînd misia a prinde, a cerceta și a bintui pe curieri și alți trecători ce s-ar arăta cu orice poruncă ori însărcinare împotriva cauzei lor”⁵⁸.

Subadministratorul plășii, însoțit de trupe țariste, a plecat imediat în urmărirea polonezilor. După mai multe hărțuiri și ciocniri, în care parte din polonezi au fost omorîți, parte răniți, — puțini și-au salvat viața ascunzîndu-se prin păduri — rezistența acestor revoluționari curajoși a fost înfrîntă. La 30 septembrie Samurcaș raporta că la locul unde își avuseseră polonezii sediul, a găsit „un geamantan plin de hărți, cărți tipărite, broșuri, publicații revoluționare, jurnaluri în limba leșească” și alte documente compromițătoare, pe care le-a înaintat lui Lüdgers⁵⁹.

Aceasta a fost soarta tragică a detașamentului democratic polon ce a încercat să ajute revoluția rominească, nu numai cu sfatul și ajutorul diplomatic, ci și cu fapta, cu arma, ca pe propria lor revoluție. Cu toate că acest detașament n-a ajuns să lupte efectiv pentru revoluție, se observă că polonezii din gruparea democrată au înțeles că, ajutînd revoluția rominească, ajutau lupta pentru independența Poloniei. Ei vedeau în cauza luptei rominilor cauza luptei popoarelor aservite, vedeau interesele rominilor unite cu interesele polonilor, vedeau în realizarea luptei poporului romîn, realizarea luptei lor⁶⁰.

La 14 septembrie Scarlat Voinescu, administratorul județului Buzău, schimbase pe Anton Dimboviceanu din postul de subadministrator la plasa Cimpului, punînd în locul său pe Lascăr Gavrilescu⁶¹. Se vede că cele petrecute la București nu erau cunoscute în această zi la Buzău. Peste 4 zile însă, Samurcaș — noul administrator — comunica Derpar-

⁵⁸ Anul 1848... T. IV., p. 487.

⁵⁹ Ibidem, T. IV., pp. 611-612.

⁶⁰ Acest lucru îl înțeleseră și cei din gruparea lui Czartoryski (vezi P. P. P. Pa-naitescu op. cit., pag. 55-56, 67-68).

⁶¹ Bibl. Acad. R.P.R., mss. rom., mss. 3879, f. 276.

tamentului din Lăuntru „lista arătătoare de numele ampoloiaților“ din județul Buzău⁶²:

Nr.	Nume'e și prenumele	Plășile și plaiul	Observațiune
1	d. Parucicu Antonache Dîmboviceanu	la plasa Cîmpului	din cei buni
2	d. Pitaru Ioan Brezeanul	la plasa Sărătii	idem
3	d. Mihalache Pleșoeanu	— Tohani	idem
4	d. Dinu Bagdat	la plasa Buzău	idem
5	d. Sărdaru Mihalache Anton	— Pîrscovu	nou
6	d. Ștefan Poenar	— Slănic	vremelnicește
7	d. Hoțocan Pleșoeanu	polițaiu, orașu Buzău	nou
8	d. Iancu Marghiloman	prez. la magist. idem	vechiu

Departamentul ținea însă să precizeze: „...se încuviințează rînduirea polițaiului, a prezidentului magistratului și a patru din subcîrmuitori ce se vād a fi din candidații aleși pentru aceste slujbe în anul 1847; iar pentru dumnealui Mihalache Arion și Ștefan Poenaru și care nu sînt din numărul acelor aleși candidați, Departamentul n-a primit încuviințarea lor rînduire mai înainte de a-și da acea Cînstită Cîrmuire motivul care a silit-o să se abată de instrucțiunile ce i s-au dat, prin chemare la această slujbă și din cei ce nu figurează în alegeri“⁶³. În legătură cu numirile din 18 septembrie urmează un schimb de scrisori în care se fac unele precizări⁶⁴. La 5 octombrie în locul lui Mihalache Pleșoeanu de la Tohani, este orînduit subadministrator Iancu Hariseescu⁶⁵. Un număr de 24 proprietari din aceste părți se ridică împotriva numirii lui Hariseescu. În scrisoarea trimisă Marii Vornicii a Treburilor din Lăuntru, la 9 octombrie 1848, acești proprietari scriau următoarele: „Vremurile de suferință și de republică au trecut și cu nașterea legiurilor țării credem să fim scăpați de orice nenorocire; cînd înaltele două puteri ce ne sprijină și bunii noștri patrioți ar hotărî chiar să dea prefacerea vechilor instituții, nu putem crede că printr-însa ar vroi vreodată să împileze pe credincioșii lor fii la suferința ce i-ar apăsa... Pe bazele acestea venim plecați a supune în cunoștința bunei oblăduiri că nu putem fi bine mulțumiți a avea între subcîrmuitori în locul lăcuinței noastre unde ne avem proprietăți și interese sfinte pe un om ce nu-l socotim capabil. Zicem astfel că dumnealui, Iancu Hariseescu, ce-l vedem orînduit aici la noi în Plasa Tohanilor, nu este nici pămîntean, nici proprietar, nici ales după legi, nici nobil, nici cunoscut de vreun om cu sentimente, nici că a ocupat asemenea slujbă. Decît știm numai că a fost orînduit de căpeteniile Constituției revoltante sub administrator în plaiul Teleajenului și au îngropat Regulamentul Organic. Așadar dacă sfîntul

⁶² Bibl. Acad. R.P.R., mss. 3883, f. 4.

⁶³ *Ibidem*, mss. rom., mss. 3883, f. 5, vezi și f. 3.

⁶⁴ *Ibidem*, mss. 3883, f. 33, f. 34.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 51.

Regulament au pătimit și au înviat ca să se mintuiască, dacă aicea între noi sînt destui județeni bărbați, care au putut să slujească în cugetul stăpînirii și dacă o dată sînt candidați aleși cu formele cerute, cum s-ar putea îngădui asemenea funcționari. Ne rugăm dar plecați ca să se facă în viitor cele ce se va chibzui după dreptate⁶⁶.

Și Departamentul Trebilor din Lăuntru comunică Cîrmuirii Buzăului, la 11 octombrie 1848, că nu este de acord ca numirea subadministratorului Iancu Hariseescu la Tohani, intrucît face parte din acea categorie de oameni necunoscuți pentru știința, capacitatea și cinstea lor, oameni care nu s-au auzit de a fi vreodată în vreo slujbă publică și că ar merita un asemenea post, acei oameni — continuă documentul — „nu vor face decît a îngădui sau a fi organ a nelegiuirilor săvîrșite⁶⁷”.

Deci „vina” pentru care Hariseescu nu putea fi subadministrator la plasa Tohanilor s-ar reduce la următoarele:

- nu fusese candidat pentru asemenea slujbă pînă la 1847;
- nu era pămîntean, nici proprietar, nici ales după legi, *nici nobil*, și nici cunoscut de vreun „om cu sentimente”.
- Hariseescu fusese „orinduit de către căpeteniile Constituției *revoltante*” în plasa Teleajenului.
- Același Hariseescu „a îngropat Regulamentul Organic”.

Proprietarii se speriaseră cînd au văzut că la conducerea subadministrației vine un om ce „îngropase” Regulamentul. Spaima lor era mărită și de faptul că acest om venea tocmai cînd starea de spirit din acest plai atinsese maximum de încordare.

După înăbușirea revoluției, slujbașii instalați în plasa Tohani de noul guvern reacționar au găsit momentul să se îmbogățească pe diverse căi. Locuitorii din mai multe sate au fost bătuți pentru a da vite și bani în afara obligațiilor considerate legale. Aceste abuzuri bănești și materiale au speriat locuitorii din sate; unii și-au părăsit „vetrele și chiar indeletnicirea muncii pămîntului de toamnă și alte cîmpești interesuri⁶⁸”. Alecu Antonescu, Dinu Căpraru și Ghiță Dorobanțul — cu știrea subadministratorului M. Dimboviceanu — iau în mod abuziv bani din toate satele plășii Tohani. Numai din satele Breaza, Năeni, Proșca, Glodeanu, Siliștea, Cotorca, Pietroasa, Fîntești, Jugureni au luat 1 141,11 lei⁶⁹.

Guvernul face anchetă prin Pantazi Popescu în urma reclamației lui Pitaru Răducanu, îngrijitorul moșiei Cluceresei Anicăi Filipeasca, deoarece aceste abuzuri, făcîndu-se și asupra locuitorilor din satele de pe moșia Cluceresei, atingeau și interesele moșiei. Țăranii începuseră să-și părăsească satele, deci moșiile Anicăi Filipeasca rămîneau fără brațe de muncă⁷⁰. Se hotărăște să fie pedepsiți cei vinovați spre a fi un exemplu pentru ceilalți slujbași.

⁶⁶ Biblioteca Academiei R.P.R., fila 59 r.v., 62 r.

⁶⁷ *Ibidem*, mss. 388, f. 52—53.

⁶⁸ *Ibidem*, mss. 3888, f. 73.

⁶⁹ *Ibidem*, mss. 3888, f. 73.

⁷⁰ *Ibidem*, mss. 3888, f. 49, 46, 76, vezi și f. 71, 75, 77, 88, 89, 108, 109, 110, 111.

Abuzuri se comiteau nu numai de aparatul pus să facă ordine, ci și de boierii ce se simțeau în siguranță în prezența acestui aparat birocratic pus de ei pentru a le apăra interesele.

Se vede clar că după înăbușirea revoluției de la 1848, sub diferite pretexte, țărănimea era jefuită. Năzuința ei de a-și face dreptate socială fusese înfrântă.

Analizând evenimentele de la 1848, chiar numai pentru județul și orașul Buzău, se pot face câteva observații interesante din punct de vedere teoretic, care se pot extinde și argumenta pe măsură ce se extinde cercetarea faptelor și din alte județe.

În timpul revoluției din 1848, în județul și orașul Buzău, o serie de demnitari au îndeplinit, în anumite perioade, diferite funcții. Pitarul Ion Brezeanu la 30 iulie este numit de Scarlat Voinescu subadministrator la plasa Sărății⁷¹. La 18 septembrie, Samurcaș, administratorul trimis de Căimăcămie, îl numește în același post⁷². De asemenea, pe Mihalache Pleșoianu, la aceleași date, îl găsim numit de aceiași oameni administrator la plasa Tohani. Iancu Marghiloman, care la cererea lui Bălcescu fusese înlocuit cu Cătănescu Caloianu, în septembrie după înăbușirea revoluției este adus de reacțiune prezident la magistrat⁷³.

La 12 iulie, pentru unele bănuieli ce s-au ivit asupra subadministratorului plaiului Buzău, D. Nicu Bagdat fusese îndepărtat de Scarlat Voinescu, recomandându-se în locul lui Tache Sibiceanu⁷⁴; după venirea lui Samurcaș, îl găsim la același plai în această funcție⁷⁵. S-ar putea enumera multe cazuri asemănătoare numai în orașul și județul Buzău.

Rezultă de aici că boierimea română n-a fost o clasă omogenă. Partea ei liberală a furnizat unele elemente pe care s-a sprijinit revoluția de la 1848. Atitudinea acestei părți a boierimii nu se datora unor resorturi proprii, ci ea era determinată de puternicele presiuni exterioare exercitate asupra ei de către țărănime și de către pătura revoluționară a burgheziei. Numai prin această prismă putem explica de ce după înăbușirea revoluției, Departamentul din Lăuntru, unealta prin care boierimea încerca să pună „ordine” — adică să restatornicească starea de lucruri de pînă la 11 iunie 1848 —, a ordonat pedepsirea acelor ce s-au făcut vinovați de abuzuri în plasa Tohani, precum și despăgubirea țăranilor jefuiți.

Samurcaș avertizase de la 18 septembrie Departamentul din Lăuntru că a aflat „duhurile de pe aici foarte întăritate, coprinsse de neîncredere și lepădate de feluri de nădejdi zadarnice”⁷⁶. Deci șubrezenia poziției noului

⁷¹ Bibl. Acad. R.P.R., mss. rom., mss. 3890, f. 49.

⁷² *Ibidem*, mss. 3883, f. 4.

⁷³ *Ibidem*, mss. 3883, f. 4.

⁷⁴ *Ibidem*, mss. 3879, f. 114.

⁷⁵ *Ibidem*, mss. 3883, f. 152.

⁷⁶ *Ibidem*, mss. 3883, f. 3.

guvern reacționar și mai ales teama de eventualele mișcări țărănești îl fac să meargă *înainte*. Lucrul nu trebuie înțeles ca o spărtură în politica internă reacționară a boierimii, ci ca o inconsecvență impusă boierimii de către masele de țărani în special.

* * *

Analiza evenimentelor de la 1848 în această parte a țării ajută la demonstrarea existenței condițiilor prielnice apariției revoluției, deci infirmarea tezei „importului de revoluție“, și în același timp dovedește *revoluționarismul* ce cuprinsese masele. Această analiză, redusă chiar numai la evenimentele din orașul și județul Buzău, aduce o oarecare fundamentare la ceea ce spunea N. Bălcescu: „Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără trecut și viitor, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în zilele veacurilor“⁷⁷.

Analiza evenimentelor petrecute la Izlaz, București și Valea Prahovei, nu este încă suficientă pentru a ne da o imagine completă a caracterului de masă al revoluției pașoptiste. Nu numai ce s-a întâmplat în această parte a țării înseamnă revoluția românească de la 1848. Este nevoie de o analiză temeinică a materialelor ce oglindesc revoluționarismul maselor la 1848 pe *întregul* teritoriu al Țării Românești. O astfel de analiză, în afară de faptul că este absolut necesară, ne-ar da și posibilitatea să înțelegem toată grandioarea luptei eroice a poporului nostru într-un moment crucial al existenței sale.

⁷⁷ N. Bălcescu, *Opere*, vol. I. Editura Academiei R.P.R., 1953, p. 307.